

Podravina, časopis za multidisciplinarna istraživanja

vol. IX, br. 17, Koprivnica, lipanj 2010., str. 1 – 20

MARTINA PAVIĆ

Matije Gupca 42

HR-48260 Križevci

U lipnju 2010. izišao je sedamnaesti broj časopisa *Podravina*, koji i ovaj put donosi pregršt zanimljivih tema i istraživanja. Svoj doprinos raznovrsnosti tema dalo je jedanaest autora, devet iz Hrvatske i dva iz Mađarske. Časopis donosi tri izvorna znanstvena rada, jedno prethodno priopćenje, jedan stručni rad, dva pregledna rada, jednu građu te deset prikaza novih knjiga, časopisa i znanstvenih skupova.

Časopis počinje izvornim znanstvenim radom Dragutina Feletara *Pravila triju obrtničkih cehova iz Donje Dubrave iz 1772. godine* u kojem se donosi pregled razvoja obrta u Donjoj Dubravi u 18., 19. i 20. stoljeću. Autor detaljno analizira pravila triju cehova na temelju originala koji je nedavno pronašao. Original je pisan na pergameni latinskim jezikom, a potpisala ga je Marija Terezija za Krojački i čohaški ceh te za Veliki ceh ili Ceh kovača, bravara, tesara, bačvara, kolara, stolara, remenara i krznara 1772. godine. Uz ova dva temeljna dubravska cehovska dokumenta autor analizira i *Pravila djetića Velikog ceha* pisana na hrvatskom jeziku i starokajkavskom narječju te zapisnike Pogrebnog ili češkog društva. Kao prilog radu uvršteni su prijevodi *Pravila dubravskih cehova iz 1772. godine* te originalni prijepis *Pravila djetića Velikog ceha*. Analize su popraćene bogatim ilustracijama početnih i završnih stranica *Pravila* te slikama iz prošlosti Donje Dubrave.

Ranko Pavleš u izvornome znanstvenom radu naslovljenu *Pokušaji prikaza koprivničkih srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih utvrda*, polazeći od analize dosadašnjih rekonstrukcija koprivničkih utvrda i na temelju objavljenih dokumenata, napravio je korak dalje u njihovu prikazivanju. U prvom dijelu rada uz kratku primjedbu navodi se osam autora koji su crtežom prikazali koprivničke povijesne utvrde. U drugom dijelu rada autor donosi planove koprivničkih utvrda na-

stale od druge polovine 16. stoljeća do sredine 17. stoljeća s naglaskom na ranim planovima. U svom radu autor je analizirao devet planova s prvim, malim bastionima, ali još sačuvanim kaštelom, te četiri plana tvrđave s velikim bastionima na sva četiri ugla. Sljedeće poglavlje autor je posvetio razvoju koprivničkih utvrda od prvih poznatih podataka iz 14. stoljeća i analizi triju srednjovjekovnih faza razvoja. Slijedi prikaz gradnja koje su na koprivničkim utvrdama izvedene pedesetih i šezdesetih godina 16. stoljeća. Autor također istražuje gradnju tvrđave s velikim bastionima od sedamdesetih godina 16. do sredine 17. stoljeća. Svaku fazu autor je popratio ilustracijama utvrda s obzirom na raspoložive podatke, a na kraju rada iznio je nekoliko misli o daljnjem smjeru istraživanja koprivničkih utvrda te ideje kako da se rad povjesničara i arheologa iskoristi u obrazovne i turističke svrhe.

Izvorni znanstveni rad *Zaštitna arheološka istraživanja franjevačkog samostana u Koprivnici* autora Roberta Čimina bavi se rezultatima arheološkog istraživanja koprivničkoga franjevačkog samostana provedena na dijelovima dviju podrumskih prostorija južnoga samostanskoga krila. Podrumske prostorije definirane su kao istočna i zapadna prostorija, međusobno su povezane komunikacijskim kanalom, a istražene su do otprilike jednog metra. U njima je pronađeno više zidova, stupova i objekata koji svjedoče o upotrebi i predgradnjama samog prostora tijekom njegova korištenja te velika količina pokretne arheološke građe. Autor istraživanja u koprivničkom samostanu uspoređuje s istraživanjima provedenima u franjevačkom samostanu u Osijeku te iznosi sličnosti. Ne samo da se radi o istoj vjerskoj zajednici, već i o istome vremenskom rasponu (od 2. polovine 17. do sredine 18. stoljeća), istraživanja su u obama samostanima bila zaštitnoga karak-

tera te je pronađena velika količina dobro očuvana pokretnoga arheološkog materijala, sličnih keramičkih i staklenih oblika u kanalizacijskom sustavu i bunaru. Autor je u ovom radu tipološkom analizom posuđa obuhvatio 32 keramičke i 22 staklene posude. Keramičke posude podijeljene su na majoličke vrčeve, trbušaste vrčeve i boce trolisna izljeva, kruškolike vrčeve i vrčice ravna oboda, lonce i lončice, zdjele, zdjelice, plitice i tanjure te pehare i tintarnice, a od staklenog posuđa pronađene su čaše konična oblika i na visokoj profiliranoj nozi te razne boce i bočice. Autor u radu donosi slike i tabelarne prikaze količine pokretnoga arheološkog materijala te nacrtu dokumentaciju nepokretnih nalaza. Na kraju rada nalazi se katalog nalaza popraćen bogatim prikazima posuđa koji su djelo samog autora.

Ana Novak u prethodnom priopćenju naslovljenu *Vladarska politika Bele IV. (1235. – 1270.) i njezin utjecaj na razvoj crkvenoga zemljišnog posjeda s obzirom na područje Komarničkog arhiđakonata* utvrđuje na temelju objavljene građe je li i na koji način vladavina Bele IV. ostavila trag na razmještaj i raspodjelu crkvenoga zemljišnog posjeda na primjeru Komarničkog arhiđakonata kao regionalne cjeline Zagrebačke crkve te je li taj razvoj tekao u skladu s kraljevom politikom. Autorica u svom priopćenju analizira kraljev odnos prema Zagrebačkoj crkvi, crkveni posjed na području Komarničkog arhiđakonata prije Beline vladavine te zemljišnu reformu i njezin utjecaj na razvoj crkvenog posjeda. Komparacijom objavljenih literarnih izvora i stručne literature analizirana je kraljeva politika prema Crkvi, a rezultati analize pokazuju da je većina darovnica Crkvi vezana uz darivanje kraljevskog zemljišta za gradnju i održavanje utvrda te u svrhu povećanja privatnih posjeda u rukama pojedinih pripadnika visokoga klera.

U stručnom radu na engleskom jeziku naslovljenu *From the Ruhr to the Bosphorus. European Capitals of Culture 2010. – Essen, Pécs, Istanbul (Od Ruhra do Bospora. Europski gradovi kulture 2010. godine – Essen, Pečuh, Carigrad (Istanbul))* autorice Éva Orosz i Klára Stefán iznose svoje kritike vezane uz gradove kandidate za titulu grada kulture. Iako sva tri grada zadovoljavaju ciljeve i očekivanja koja se zahtijevaju od nositelja ove

laskave titule europskoga grada kulture, autorice su najviše podvrgnule kritici njihovo financiranje, zatim utjecaj politike na mnoge aspekte kreiranja, planiranja i izvršavanja kulturnih projekata, osobito u Mađarskoj i Turskoj. Autorice smatraju da je od prvotno zacrtanih kriterija potrebnih za proglašenje kojega grada gradom kulture ostala samo kulturna raznolikost kao veza između ovih triju gradova, smatraju upitnom održivost zacrtanih projekata, suradnju između europskih gradova kulture smatraju formalnom i nevidljivom stanovnicima tih gradova zbog slabo predstavljene i neiskomunicirane suradnje.

U preglednom radu *Strategijski razvoj i utjecaj prometa na prijevoznu potražnju u Varaždinskoj županiji* autora Igora Franolića, Marina Dugine i Petra Feletara temelj analize prometne potražnje jest gledanje na promet kao na složen dinamički sustav s brojnim strukturnim obilježjima promjenljivima vremenski i prostorno. Autori su mišljenja da je znanstveno utemeljenim spoznajama o najvažnijim fenomenima generiranja prijevozne potražnje u cestovnome putničkom linijskom prometu Varaždinske županije i poznavanjem djelovanja brojnih činitelja moguće stvoriti autobusne linije kojima bi se autobusni kapaciteti digli iznad razine ekonomske logike trenutačno postojeće u Hrvatskoj. Smatraju da je razvoj prometne infrastrukture preduvjet daljnjem razvoju Varaždinske županije te da je u posljednjih nekoliko godina mnogo učinjeno na izgradnji i modernizaciji cestovne mreže. U radu također ističu da bi lakšem razvoju gospodarstva u regiji pridonijela rekonstrukcija Podravske magistrale, rekonstrukcija postojećih lokalnih cesta te izgradnja ceste Varaždin – Krapina.

Maja Zebec u preglednom radu *Tipologija i kronologija tradicijske arhitekture klijeti na podravskom dijelu sjeverozapadne Bilogore* bavi se tradicijom nadahnutim arhitektonskim oblicima klijeti stvaranima od polovine 18. stoljeća do sedamdesetih godina 20. stoljeća na podravskom dijelu sjeverozapadne Bilogore. Danas su veoma rijetki čak i njihovi ruševni ostatci pa se autorica u svom radu zalaže za njihovu zaštitu. Napominje kako arhitekturu klijeti odlikuje izuzetno stilsko jedinstvo, čistoća i jednostavnost funkcijom nadahnutih oblika, uravnoteženost kompozicije, mjerilo

prilagođeno čovjeku i ljepota takvih proporcija. Uporaba materijala iz prirode te znalačka vještina seoskih graditelja da materijal upotrebljavaju u skladu s njegovim svojstvima, ukazuju na međusobnu povezanost i razumijevanje čovjeka i prirode. Prema različitim formalnim elementima vanjskog oblikovanja građevine i prema oblikovanju njima specifičnih prostora autorica izdvaja tipove bilogorskih klijeti: drvena klijet s dominantnim elementom hrvatskog veza (horvatski vugel), klijet s dominantnom kanatnom konstrukcijom, ladanjska klijet bogatijeg staleža i zidana klijet.

Hrvoje Petrić u svom radu *Popis kućedomaćina (obveznika podavanja župnicima) u Komarničkom arhiđakonatu 1659. godine* bavi se popisom podavanja župnicima spomenutog arhiđakonata iz 1659. godine, koji je važan ranonovovjekovni poimenični popis na prostoru Podravine od župe Virje na istoku do župe Jalžabet na zapadu i neizostavan je izvor za poznavanje stanovništva u 17. stoljeću. Autor donosi popis obveznika podavanja u župi Virje, Komarnica-Novigrad, Drnje, Kuzminec, Ludbreg, Veliki Bukovec, Ivanec, Sveti Đurđ, Martijanec i Jalžabet iz 1659. godine.

U posljednjoj temi ovog broja časopisa naslovljenoj *Prikazi novih knjiga, časopisa i znanstvenih skupova* Tomislav Bali osvrnuo se na *Zapisnike poglavarstva grada Koprivnice 1639. –*

1700. Hrvoje Petrić izvješćuje o znanstvenom skupu *Humanizam i renesansa u Podravini* održanu u Koprivnici 14. studenoga 2009. te o znanstvenom skupu prigodom 80. obljetnice rođenja prof. dr. Zvonimira Bartolića koji se održavao od 19. do 20. veljače 2010.

Mladen Matica predstavio je prvi broj elektroničkog časopisa *Natreg* izdanog u prosincu 2009. godine, a Božica Anić donosi prikaz *Podravske zbornike*, publikacije Muzeja grada Koprivnice, koji je 2009. godine obilježio 35 godina kontinuiranog izlaženja.

Marko Ožura predstavio je časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša *Ekonomika i ekohistorija*, br. 5., vol. V. Časopis je izišao u Zagrebu 2009. godine. Dragutin Feletar donosi prikaz zbornika radova sa znanstvenog skupa održana u Čakovcu 2009. godine povodom 350. obljetnice franjevacu u Čakovcu te prikaz knjige skupine autora *Utvrdna Čanjevo – istraživanja 2003. – 2007.* Petar Feletar daje opsežan prikaz knjige *Povijest Mađarske, Ugarska na granici dvaju imperija (1526. – 1711.)* autora Geze Palffyja izdane u Samoboru 2010. godine. Časopis se završava prikazom knjige *Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međimurju* autorice Anđele Horvat. Knjiga je objavljena u Čakovcu 2010. godine, a za njen detaljan prikaz zaslužan je Dragutin Feletar.